

Sciensano geeft geen extra gegevens vrij: 'We zitten op ons tandvlees'

De adviescommissie voor toegang tot beleidsdocumenten is ontbonden, en de directeur van Sciensano slaakt een noodkreet over torenhoge werklust

NIEUWS - 09/02/2022 [Christophe Degreef](#) - Leestijd 9 minuten

De vzw Legal Hearts probeert al geruime tijd bij Sciensano gedetailleerde gegevens over de aard van de coronapandemie te verkrijgen. Zonder gevolg. Openbaarheid van bestuur blijft voorlopig zonder betekenis. Sterker nog: de regering heeft in 2021 nagelaten om de bevoegde adviescommissie te herbenoemen. Al verstoep Sciensano zich daar niet achter. 'We zitten gewoonweg op ons tandvlees. Dit is geen kwade wil', zegt directeur Christian Léonard.

Legal Hearts is een groepering juristen die gedupeerden van coronamaatregelen bijstaan met advies. Omdat de Belgische maatregelen zo zwaar inhakken in de relatie tussen burger en overheid, wil de vzw dan ook een zo diepgaand mogelijk inzicht hebben op het verloop van de epidemie in België. Daarom probeert de vzw al sinds november een hele rist gegevens op te vragen, niet alleen over Covid en de covidvaccinaties, maar ook over de griepgolven van de voorbije jaren, om de vergelijking te maken. De vzw wil ook nagaan of de uitspraken van bijvoorbeeld coronacommissaris Pedro Facon

over de door niet-gevaccineerden veroorzaakte zorglast, feitelijk wel juist zijn. Via een aangetekend schrijven vroeg Legal Hearts in november 2021 bij Sciensano dan ook het volgende op, zich beroepend op de wettelijk gegarandeerde openbaarheid van bestuur in België:

- De griepcijfers van 2008 tot 2021, met alle details over leeftijd van patiënten, vaccinatiestatus, aantal sterfgevallen, comorbiditeiten en belasting van de ziekenhuizen

- Details voor de Covidcijfers volgens:

- Leeftijdscategorieën per tien jaar
- Het aantal vrouwen en mannen
- Het aantal enkel gevaccineerden, dubbel gevaccineerden, driedubbel gevaccineerden, niet-gevaccineerden, en per vaccinmerk het totaal aantal toegediende doses
- Per ziekenhuis- en ic-opname: het aantal enkel gevaccineerden, dubbel gevaccineerden, driedubbel gevaccineerden en niet-gevaccineerden, en de vaccinatie- en ziektestatus van mensen met gekende comorbiditeiten
- Vaccinatieschade en het Covid-sterftcijfer volgens vaccinatiestatus en per vaccinmerk
- Het aantal uitgevoerde testen per leeftijdscategorie, en per vaccinatiestatus
- Alle cijfers die bewijzen dat besmetting na vaccinatie significant afneemt

Mandaat verstreken

Omdat het antwoord van Sciensano uitblijft, besloot Legal Hearts een maand later in december een herhaling te sturen, die eveneens zonder antwoord blijft. De vzw besluit daarom een advies te vragen aan de *Commissie toegang tot en hergebruik bestuursdocumenten*, precies zoals de wet van 11 april 1994 voorschrijft. Deze wet regelt in België op het federale niveau de procedures om bestuurlijke documenten op te vragen.

Groot is de verbazing van Legal Hearts wanneer zij opnieuw een maand later een onthutsend antwoord krijgen van die adviescommissie. Wij citeren letterlijk: *'Met ingang van 1 september 2021 is de commissie buiten werking omdat het mandaat van haar leden verstreken is in de loop van juni 2021. (...) De regering heeft op dit ogenblik nagelaten om vervanging te voorzien. Het correct volgen van de beroepsprocedure is evenwel vereist als u eventueel tegen de beslissing over het verzoek tot heroverweging in beroep wenst te gaan bij de Raad van State.'*

'Zaak aangekaart'

Commissiesecretaris Frankie Schram bevestigt telefonisch aan *Doorbraak* dat de commissie die in België een advies levert inzake openbaarheid van bestuur, inderdaad niet herbenoemd is door de regering-De Croo.

Schram: *'We wijzen de regering er al sinds 2020 op dat het mandaat van de leden van de commissie zou vervallen. Toen Sophie Wilmès nog eerste minister was, dus. In 2021 hebben we Alexander De Croo er nogmaals aan herinnerd dat het mandaat van de commissie zou aflopen en dat er nieuwe leden moesten worden benoemd. Wij hebben nooit antwoorden gekregen. Sindsdien is het ook onze verantwoordelijkheid niet meer om de regering daarop te wijzen.'*

'Ons engagement is vrijwillig, en niet bezoldigd', zegt Schram. *'Je kan van ons niet verwachten dat we langer aanblijven, want dit is niet ons hoofdwerk. Als het mandaat stopt, dan stopt het. De commissie blijft met andere woorden niet doorwerken tot er nieuwe leden zijn.'*

Advies, geen beroep

Schram wil niet gezegd hebben dat zulks niet goed is voor de openbaarheid van bestuur in België. 'Als wij als commissie geen advies geven, dan moet er aan de commissie worden voorbijgegaan, en kan de aangeschreven overheid alsnog beslissen om gegevens mee te delen. Als die overheid echter niet antwoordt op een documentsverzoek, dan voorziet de wet dat zulks neerkomt op een weigering om gegevens te delen. Wie daartegen in beroep wil gaan, kan vervolgens naar de Raad van State trekken. Er is dus nog altijd sprake van rechtsbescherming. Wij bij de commissie zijn een *adviesorgaan*, maar geen beroepsorgaan.'

'Ik zou dus niet zeggen dat de openbaarheid van bestuur ondergraven wordt', vervolgt Schram. 'Wij geven dan wel advies als waakhond, maar dat betekent niet dat toegang tot gegevens een automatisme is. Als ons advies gevraagd wordt, gaan wij louter na of de overheid voldoende concrete argumenten gebruikt om toegang tot gegevens te weigeren. Als we advies geven, dan moet de overheid daarmee rekening houden. Op geen enkel moment doen wij een uitspraak ten gronde, maar we proberen wel zo objectief mogelijk een advies te geven. Als de overheid een advies van ons dat voor hen niet gunstig is, naast zich neerlegt, dan zal die overheid ook minder kans maken om voor de Raad van State overeind te blijven wanneer de aanvrager daar naartoe trekt.'

Hallo Sciensano?

Met andere woorden: een advies is geen must, maar kan een aanvrager helpen om documenten te verkrijgen van de overheid. Nu de commissie niet meer werkt, is Sciensano nog altijd verplicht om een antwoord te formuleren op de vraag van Legal Hearts. Echter: geen antwoord, is ook een antwoord, zo geeft Christian Léonard, de directeur van Sciensano, toe aan *Doorbraak*.

*'Als ik een officiële aanvraag krijg om bepaalde bestuurlijke gegevens over te maken aan burgers of juristen, dan heb ik het recht om niet te antwoorden.
Dat recht is mij voorgeschreven door de wet'*

Léonard: 'Als ik een officiële aanvraag krijg om bepaalde bestuurlijke gegevens over te maken aan burgers of juristen, dan heb ik het recht om niet te antwoorden. Dat recht is mij voorgeschreven door de wet. Verstaat u me echter niet verkeerd: dat is niet de reden waarom ik Legal Hearts niet heb geantwoord. De waarheid is dat het water ons bij Sciensano aan de lippen staat.'

'Kijk, al toen de Covidcrisis begon, had Sciensano 110 voltijdse medewerkers te kort om onze opdracht naar behoren te kunnen uitvoeren. Daarom kunnen we de vele externe aanvragen om informatie niet beantwoorden. We hebben al een dagtaak aan vragen van het kabinet-Volksgezondheid, het Coronacommissariaat en het parlement te beantwoorden. De opvolging van verschillende gezondheidsindicatoren in België vergt daarnaast het overgrote deel van onze aandacht, meer dan Covid nog.'

Griepseizoenen

'Op korte termijn is het eenvoudigweg niet mogelijk om de door Legal Hearts opgevraagde informatie te bezorgen', aldus de Sciensano-directeur. 'Ze vragen bijvoorbeeld heel wat historische gegevens over het verloop van de voorbije griepseizoenen. Ik kan niet zomaar op een knop duwen, en deze gegevens tevoorschijn toveren. Misschien hebben we ze ook niet en zitten die cijfers eerder bij de mutualiteiten en de huisartsen.'

'Ik betreur deze situatie. Maar wees u alstublieft bewust van onze prestaties tijdens de voorbije crisis', zegt Léonard geëmotioneerd. 'Onze mensen werken in de weekends en de vakanties door, en kunnen

nergens hun overuren recupereren. De kabinetten en het Covidcommissariaat vragen ook steeds meer gegevens op om het beleid bij te sturen. Ik moet die zaken prioriteit geven.'

'Geen slechte wil'

'Met de huidige bezetting in crisistijd is het moeilijk om tegemoet te komen aan de openbaarheid van bestuur. Ik betreur dat echt. Zoekt u daar geen slechte wil achter. Maar mijn mensen zijn moe.'

'En hoe gaan we een volgende gezondheidscrisis voorbereiden met deze manier van werken? Ik zie dat niet gebeuren op deze manier'

'De aard van de vragen is echt niet het probleem. Ik ben ook een burger, en ik begrijp de drang naar openheid in deze tijden. Na de crisis moeten wij verder besparen, zeker nog tot in 2026. Ik vraag me nu al af hoe we na de crisis alle vragen om gegevens zullen kunnen aanleveren wanneer universiteiten diepgaander onderzoek zullen willen voeren. En hoe gaan we een volgende gezondheidscrisis voorbereiden met deze manier van werken? Ik zie dat niet gebeuren op deze manier.'

Bij het ter perse gaan, klinkt het bij Legal Hearts dat men zich beraadt over het antwoord van Sciensano. 'We beslissen later of we naar de Raad van State trekken om alsnog gegevens op te vragen,' zegt woordvoerder Kristien Luyckx.

CHRISTOPHE DEGREEF